

Valori artistice si de limba in opera lui M Eminescu

Concluzionam, prin sublinierea unor trasaturi importante artistice si de limba. Mai intai Tudor Vianu, in studiul Despre stil si arta literara, prezentand o analiza pertinenta pe coordonatele Eminescu in timp, se opreste asupra unor observatii privind: Scuturarea podoabelor; Deschiderea catre lume si Epitete frecvente si caracteristice. Dupa T. Vianu, din anul 1870 se poate vorbi de procesul de constituire a epitetului tipic eminescian, compararea variantelor confirmand aprecierea respectiva.

T. Vianu retine epitete coloristice-cromatice - alb, verde, galben, albastru, argintiu, vanat; epitete morale sau cu intrebuintare metaforica morala: bland, dulce, jalnic, usor, tainir, misterios, himeric, fermecat, mandru, adanc, vechi, etern. "Adanc, vechi, etern sunt epitete caracteristic eminesciene".

Ele apar in epoca mai tarzie a creatiei sale. Studiul epitetului eminescian a pus in lumina laturi importante ale imaginatiei si sensibilitatii poetului, ca si ale mijloacelor lui artistice considerate in dezvoltarea lor, pana cand poetul ajunge la simplitate prin scuturarea imbelsugatelor podoabe stilistice ale tineretii, pana cand se deschide catre lume, sporind puterea lui evocatoare si pana cand se intregeste conceptia lui de viata: metafore, comparatii, personificari, alegorii, toate se subordoneaza expresiei ideii, adancimea gandirii artistice "fierbe pe dedesubtul metaforei", dupa parerea lui G. Calinescu. "Eminescu are darul straniu de a ascunde imaginea lasand in chipul acesta libera atentiunea asupra notiunilor de sentimente cu efectul imediat al maririi lor, in forma luminozitatii unui soare sub ceata. Fantezia devine astfel un stil si farmecul se face inexplicabil pana ce analiza descopera raporturile poetice latente."

Ladislau Galdi, care s-a ocupat pe larg de studiul stilului poetic al lui M. Eminescu, avea sa conchida remarcand trei atitudini stilistice fundamentale care se contureaza cu aproximatie in diferite perioade: intre 1873-1874: Calin Nebunul, Fata din gradina de aur - reprezinta epoca unei "epitetizari" exuberante, cu unele ramasite din cultul neologismelor; intre 1874-1876: Calin, Strigoii - epoca in care epitetele incep sa se rareasca; neologismele lexicale vor fi inlocuite de inovatii semantice si mai ales de noi combinatii de cuvinte si, in sfarsit, perioada dintre 1881-1882 -Luceafarul, perioada care se cristalizeaza prin epitete clasice: scuturarea podoabelor si interiorizarea caracterizarii. Observatii cuprinzatoare face si stefan Munteanu in studiul Eminescu si limba poetica a inaintasilor.

Dar, dupa cum apreciaza Titu Maiorescu, "Conditia fundamentala a acestei ridicari a formei poetice era o manuire perfecta a limbei materne, pentru ca ea sa fie pregatita pentru o concepiune mai intinsa si sa poata crea din propria ei fire vestmantul noilor cugetari. Aceasta este "- lupta dreapta -ce o incearca Eminescu, pentru a turna in forma noua limba veche si-nteleapta. Pentru el limba romana e ca un fagure de miere, dulce si stravezie, dar nu razletita in lipsa de contururi, ci prinsa in celula regulata a fagurelui.

Poeziile lui incep in aceasta privinta alipindu-se de-a dreptul de forma populara, dar ii dau o noua

insufletire si o fac primitoare de un cuprins mai inalt. (...) Din poezia populara si-a insusit Eminescu armonia, uneori onomatopeica a versurilor sale".

Astfel, farmecul limbajului eminescian poate fi explicat de: prosopeticea si naturalitatea limbajului, de folosirea unor forme populare si familiare ale vorbirii, de expresii tipice la care se adauga mijloacele expresiei intelectualizate - virtutatile verbale, vizualul si auditivul unindu-se intr-o armonie muzicala perfecta.

D. Popovici surprinde aceasta perfectiune armonica a creatiei eminesciene: "Poezia lui Eminescu este o partitura imensa, in care vibratiile puternice ale notelor apropiate de noi sunt acoperite si indulcite de sunete stinse, venite din departari".

Preocuparea lui Eminescu fata de perfectiunile limbii este confirmata si de Ioan Slavici in Amintirile sale. Eminescu tinea "ca muzica limbii sa fie si ea astfel alcatuita, incat sa simta ceea ce vointe si cel ce nu intelege vorbele". Slavici exemplifica pentru sunete "sombre si aspre" poezia O, mama...; sunete senine si clare Somnoroase pasarele, iar sonetul Venetiei pentru sunete de bronz, aspre.

M. Eminescu gasea "Diamantele nepretuite ale limbii romanesti in vorbele de care se folosea poporul romanesc pretutindeni si pe care le gasim si la cronicari, la scriitorii din zilele noastre si in cartile bisericesti". Scriitorul care nu cunostea nici creatia populara, nici cronicarii, nici cartile bisericesti, trecea drept "carpaci". "Tot poporul romanesc -spune Slavici - era pentru dansul suprema autoritate si in ceea ce priveste gramatica limbii romanesti, si una dintre cele mai placute petreceri erau pentru dansul discutiile gramaticale, mai ales cu Caragiale si cu Creanga, care erau dupa parerea lui cei mai dumeriti asupra sintaxei romanesti".

M. Eminescu valorifica stralucit mituri fundamentale din cultura universala si romana; nasterea si moartea cosmosului, istoria, geniul, inteptul, magul, dragostea, onirismul, mitul poetic, al creatorului, mitul dacic, al padurii etc.